



**Directie Internationaal Ondernemen**

Rijnstraat 8  
2515 XP Den Haag  
Postbus 20061  
2500 EB Den Haag  
Nederland  
[www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl)  
Nederland  
[www.nederlandwereldwijd.nl](http://www.nederlandwereldwijd.nl)

**Contact**  
Wob@minbuza.nl

Per e-mail:

Datum 06-09-2021

Betreft Reactie op uw Wob-verzoek

Geachte mevrouw

In uw brief van 4 december 2020, ontvangen op 7 december 2020, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) informatie verzocht over een exportkredietverzekering van Atradius voor het "Mozambique LNG-project".

U vraagt concreet om:

- *Alle documenten en andere bescheiden, notulen van overleggen, en correspondentie tussen het Ministerie, Atradius DSB en eventueel derde partijen over de beoordeling van dit project;*
- *Alle documenten en andere bescheiden, notulen van overleggen, en correspondentie tussen het Ministerie, Atradius DSB en eventueel derde partijen over de besluitvorming over de verzekeringsaanvraag.*

*Waaronder in ieder geval begrepen:*

- *Alle documenten en andere bescheiden die horen bij de risico- en effectbeoordelingen van gevolgen van het project op milieu- en mensenrechten, inclusief overwegingen over maatschappelijke verantwoord ondernemen, opgesteld om dit project te beoordelen;*
- *Alle adviezen van derde partijen omtrent (de investering in) het project, waaronder in ieder geval het advies van het IMF en de Wereldbank.*
- *Alle (financiële) overeenkomst met betrekking tot het project;*
- *Het milieu- en sociaal actieplan (ESIAP) zoals afgesproken tussen Atradius DSB en Total en alle voorbereidende documenten die door Atradius DSB zijn opgesteld en overwogen met het oog op de ontwikkeling van dit actieplan, met inbegrip van risico- en*

*effectbeoordelingen, raadpleging van de belanghebbenden en de eigen besluiten van Atradius DSB over mitigatie van sociaal- en milieugevolgen van het project.*

- *Externe en interne (juridische) analyses die uitgevoerd zijn in het kader van de beoordeling en besluitvorming van de verzekeringsaanvraag.*
- *Documenten en andere bescheiden omtrent het veiligheidsrisico van het project wegens het toenemend geweld in de regio en de risico's voor de bevolking.*
- *Documenten en andere bescheiden die horen bij de financiële risicobeoordeling van de exportkredietverzekeringsaanvraag bij Atradius DSB in relatie tot het Mozambique LNG-project.*

Datum

06-09-2021

Onze referentie

PM

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 21 december 2020, kenmerk BZ-2020.32101. In de brief van 21 december 2020 is de beslistermijn met vier weken verdaagd. In uw e-mailbericht van 5 januari 2021 heeft u de ontvangst van de brief, almede de nieuwe beslistermijn van 1 februari 2021, bevestigd.

### **Verwijzing naar een ander bestuursorgaan**

Op 20 januari 2021 heb ik u een e-mailbericht gestuurd, omdat ik van het ministerie van Financiën (MinFin), waar u een soortgelijk Wob verzoek heeft ingediend, een overzicht had ontvangen van de documenten die MinFin met u heeft gedeeld vanuit haar primaire (beleid)verantwoordelijkheid op het betreffende dossier. Daarbij heeft MinFin aan u het aanbod gedaan om het overzicht te bespreken tezamen met Atradius Dutch State Business (ADSB).

Gelet op bovenstaande heb ik in mijn e-mailbericht van 20 januari 2021 aan u voorgesteld de uitkomsten van het door het MinFin aangeboden gesprek af te willen wachten, alvorens verdere stappen te nemen in de behandeling van uw Wob-verzoek.

In mijn e-mailbericht van 1 februari 2021, heb ik u voorgesteld de verdere behandeling van het Wob-verzoek aan MinFin te laten. Uit de opsomming van documenten in uw verzoek en de brede inventarislijst van MinFin, concludeerde ik namelijk dat uw verzoek ziet op documenten die berusten bij MinFin dan wel ADSB en niet op documenten die bij het ministerie van Buitenlandse Zaken berusten. Tevens heb ik voorgesteld dat, indien MinFin toch documenten van het ministerie van Buitenlandse Zaken zou aantreffen, ik deze op een praktische manier aan u zou kunnen verstrekken.

Bij e-mailbericht van 1 februari 2021, heeft u per e-mail geantwoord dat u bij MinFin en het ministerie van Buitenlandse Zaken verschillende Wob-verzoeken heeft ingediend en dat u het aan het ministerie van Buitenlandse Zaken gerichte Wob-verzoek wilt laten doorlopen.

Datum  
06-09-2021  
Onze referentie  
PM

In onze e-mailwisseling op 18, 22 en 23 februari 2021 is besloten dat een eerste besluit wordt genomen op kerndocumenten met daarin de essentie van hetgeen u vraagt, bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, op grond van de Wob.

Met betrekking tot uw verzoek om informatie bericht ik u als volgt.

### **Wettelijk kader**

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage.

### **Inventarisatie documenten**

Op basis van uw verzoek zijn in totaal twee kerndocumenten aangetroffen. Het betreft een document met de reacties op de uitvraag aan de organisaties in het kader van het opstellen van de appreciatie van de ambassade Maputo over de exportkredietverzekering en een document inzake ambtelijke afstemming om het interne memo voor de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) op te kunnen stellen.

### **Zienswijzen**

Er is een derde belanghebbende bij de openbaarmaking van de documenten. Deze belanghebbende is in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven over de voorgenomen openbaarmaking van de documenten. De zienswijze van de derde belanghebbende heb ik in mijn belangenafweging meegenomen.

### **Besluit**

#### *Openbaarmaking*

Ik heb besloten (deels) aan uw verzoek tegemoet te komen en de documenten waarom u verzocht gedeeltelijk openbaar te maken.

Voor de motivering verwijs ik naar onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

### *Buiten reikwijdte*

De twee aangetroffen documenten bevatten een aantal passages die buiten de reikwijdte van uw verzoek vallen omdat de informatie een ander onderwerp betreft. De betreffende tekstdelen zijn verwijderd onder de vermelding "ander onderwerp" dan wel "buiten reikwijdte".

Datum  
06-09-2021  
Onze referentie  
PM

### **Overwegingen**

#### *Algemene overweging: openbaarheid t.a.v. een ieder*

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van de Wob.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuur voering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

#### *Bedrijfs- en fabricagegegevens*

Artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wob bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover dit bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld.

Onder bedrijfsgegevens moet blijkens bestendige jurisprudentie worden verstaan: al die gegevens waaruit wetenswaardigheden kunnen worden afgelezen of afgeleid met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of het productieproces dan wel met betrekking tot de afzet van producten of de kring van afnemers of leveranciers. Cijfers of gegevens die de financiële

bedrijfsvoering en financiële stromen betreffen, worden eveneens als bedrijfs- en fabricagegegevens aangemerkt.

Datum  
06-09-2021

Onze referentie  
PM

In de documenten staan bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan mij zijn meegedeeld. Het betreft informatie over projecten van bedrijven, namen van aannemers, betalingsafspraken- en verplichtingen en cijfermatige informatie omtrent de nog niet afgegeven exportkredietverzekering en de door andere staten verstrekte polissen. Daarbij geldt dat uit de informatie die in het kader van de exportkredietverzekeringaanvraag in vertrouwen aan mij is overhandigd, bedrijfs- en fabricagegegevens kunnen worden afgeleid.

Ik zal bovengenoemde informatie dan ook niet openbaar maken met een beroep op artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wob. Daar waar ik deze uitzonderingsgrond heb toegepast op de documenten, heb ik dat aangegeven met de code '10.1.c' als notatiewijze.

#### *Betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties*

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties.

Bij bepaalde passages uit het document met nummer 2 is het belang van de betrekkingen van Nederland met Mozambique in het geding. omdat deze inzicht geven in de binnenlandse veiligheidssituatie van het land dan wel een interne duiding van het handelen door de Mozambikaanse overheid. Indien deze informatie openbaar wordt gemaakt, wordt de bilaterale relatie van Nederland met Mozambique geschaad. Afwegende het belang van de internationale betrekkingen en het publieke belang bij openbaarmaking, acht ik het eerste zwaarder wegen.

Ik heb daarom besloten de desbetreffende informatie niet openbaar te maken op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wob. Daar waar ik deze uitzonderingsgrond heb toegepast op de documenten, heb ik dat aangegeven met de code '10.2.a' als notatiewijze.

#### *Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling*

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Openbaarmaking van bepaalde passages uit de documenten zoudeb naar mijn oordeel leiden tot onevenredige benadeling van de Staat en/of derde partijen waar deze informatie betrekking op heeft. Dit betreft enerzijds de afwegingen van mijn ministerie als exportkredietverzekeringgever omtrent de mogelijke verstrekking van de exportkredietverzekering. Dit betreft anderzijds door betrokken partijen getroffen maatregelen gelet op de veiligheidssituatie in de regio en concrete omstandigheden waarmee betrokkenen te maken (kunnen) krijgen. Openbaarmaking van deze informatie zou het vertrouwen van derden in mijn omgang met gevoelige informatie kunnen ondermijnen. Hierdoor kunnen belangen van de Staat en van derden onevenredig worden benadeeld. Ik ben van oordeel dat het belang van het voorkomen van onevenredige benadeling in het kader van bovengenoemde informatie zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid.

Datum  
06-09-2021  
Onze referentie  
PM

Ik heb derhalve besloten deze informatie niet openbaar te maken op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob. Daar waar ik deze uitzonderingsgrond heb toegepast op de documenten, heb ik dat aangegeven met de code '10.2.g' als notatiewijze.

#### *Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad*

Uitgangspunt van de Wob is dat overheidsinformatie openbaar is. Dit geldt in beginsel ook voor documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad. Dit is het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van overheden in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip 'documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad' onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Degene die de stukken heeft opgesteld moet de bedoeling hebben gehad dat ze zouden dienen voor intern beraad.

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat uit documenten die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad geen informatie wordt verstrekt over persoonlijke beleidsopvattingen. Onder 'persoonlijke beleidsopvattingen' wordt verstaan: ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen. Dergelijke opvattingen worden niet openbaar gemaakt omdat een zekere mate van veiligheid en vertrouwelijkheid noodzakelijk is om te kunnen komen tot een effectieve besluitvorming. Ambtenaren en bestuurders moeten onderling en met bewindspersonen kunnen brainstormen. Feiten, prognoses,

beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter worden door mij niet beschouwd als persoonlijke beleidsopvattingen. De totstandkoming van beleid en regelgeving wordt met de openbaarheid van dergelijke informatie inzichtelijk.

Datum  
06-09-2021  
Onze referentie  
PM

Een deel van de informatie in appreciatie van de ambassade Maputo is opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat persoonlijke beleidsopvattingen. Het betreft analyses, commentaren en conclusies van ambtenaren, die verband houden met de inhoud van de betreffende exportkredietverzekering. Over deze persoonlijke beleidsopvattingen in het genoemde document verstrek ik geen informatie. Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering deze persoonlijke beleidsopvattingen openbaar te maken, zowel in tot op de persoon herleidbare als geanonimiseerde vorm. Daarom maak ik de persoonlijke beleidsopvattingen uit de documenten niet openbaar.

### **Wijze van openbaarmaking en plaatsing op internet**

De documenten die door mij openbaar worden gemaakt op grond van de Wob, treft u bij dit besluit in kopie aan. De openbaar gemaakte documenten en dit besluit worden geplaatst op [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl), zodat ze voor een ieder beschikbaar zijn.

Mocht u naar aanleiding van dit besluit vragen hebben, kunt u contact opnemen met de directie Juridische Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken via [Wob@minbuza.nl](mailto:Wob@minbuza.nl).

De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking>, namens deze,

*[Deze brief is vanwege de (werk)voorschriften rondom COVID-19 niet voorzien van een handtekening. In een formele en beveiligde omgeving is vastgelegd dat de beslissingsbevoegde akkoord is met de inhoud van dit document en de verzending daarvan.]*

A.M.A. Driessen  
Directeur Internationaal Ondernemen

*Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen, gericht aan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, t.a.v. de directie Juridische Zaken postbus 20061, 2500 EB Den Haag.*

## Bijlage – Relevante artikelen uit de Wob

### Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer.

Datum

06-09-2021

Onze referentie

PM

### Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

### Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 2 van hoofdstuk 2 van de Wet bescherming persoonsgegevens, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.



2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

[...]

**Datum**

06-09-2021

**Onze referentie**

PM

### **Artikel 11**

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

[...]

## **EKV LNG Mozambique (Van Oord): appreciatie Ambassade Maputo**

Datum: 19 mei 2020

De ambassade adviseert DIO om bij de EKV voor het LNG project in Mozambique (met betrokkenheid van Van Oord) nadrukkelijker de verslechterende veiligheidssituatie en de daarmee gepaard gaande politieke afbreukrisico's mee te nemen in haar afweging om al dan niet akkoord te gaan met het verlenen van deze EKV (**buiten reikwijdte** [redacted] [redacted]). De veiligheidssituatie verslechtert namelijk met de dag, een risico dat onderbelicht blijft in het acceptatievoorstel van ADSB. Daarnaast blijft de politieke situatie fragiel, is het niveau van corruptie zorgwekkend en zal de impact van klimaatverandering in Mozambique, zeker ook in het noorden, zich steeds meer laten gelden.

De negatieve trend op veiligheidsterrein zet zich voort, een steeds grotere stempel drukkend op de mogelijke ontwikkeling en groei van de LNG projecten. De LNG projecten blijven in potentie een *gamechanger*, maar zijn wel een stuk onzekerder geworden. Naast de veiligheidssituatie komt dat ook door de stand van de wereldeconomie en de impact van klimaatverandering. De krimpende wereldeconomie, en de daarmee gepaard gaande dalende olieprijs, zet druk op de economische haalbaarheid van de LNG projecten. De gasprijzen fluctueren immers mee met de olieprijs, waarmee het risico op lagere inkomsten van het project toeneemt. Tegelijkertijd gaan de kosten, vanwege maatregelen om de veiligheidssituatie het hoofd te bieden en ook de impact van klimaatverandering, omhoog.

De grote LNG projecten kunnen, mits goed gemanaged, bijdragen aan de lokale ontwikkeling van de provincie waar de gasvondsten zijn gedaan. Tevens kan het een enorme *boost* geven aan de Mozambikaanse economie als geheel op de middellange en langere termijn. Van belang daarbij is om voldoende aandacht te geven aan lokale capaciteitsontwikkeling, dwarsverbanden te leggen met productieve sectoren (zoals landbouw) en de inkomsten uit het gas te gebruiken voor slimme investeringen in de toekomst (zoals in onderwijs en infrastructuur). De Mozambikaanse overheid zou dat op een inclusieve en duurzame manier moeten doen, zodat alle Mozambikanen profiteren van de enorme gasvondsten. Deze aanpak zou bijdragen aan een transitie in Mozambique van hulpafhankelijke naar een volwassen handelspartner. Nederland kan en wil daar aan bijdragen, zowel in de provincie Cabo Delgado als in Mozambique als geheel.

### **Meer gedetailleerd**

10.1.c + 10.2.g + 11.1



10.1.c + 10.2.g + 11.





Aan R  
Van DIO  
Via DGBEB  
Kopie aan SG, DGIS, DPGZ  
Afgestemd met ZMA MAP, DAF, IMH, IGG

**TER BESLISSING**

**Datum**

29-05-2020

**Onze Referentie**

Min-BuZa.2020.5274-35

**Opgesteld door**

[ , DIO]

T [telnr. opsteller]

**Uiterlijk bij**

# memo

EKV projectfinancieringsaanvraag Mozambique LNG  
Project

## Aanleiding

Acceptatievoorstel van Atradius Dutch State Business (ADSB) met een positief advies voorgelegd aan de Nederlandse Staat (MinFIN en BHOS) voor het in verzekering nemen van de betalingsrisico's die voortvloeien uit de financiering van een LNG project in Cabo Delgado, Mozambique.

Vanwege de omvang en risico's van het project wordt dit voorstel ter goedkeuring aan u en parallel aan de Stas. FIN voorgelegd met het oog op tekenmoment door betrokken exportkredietverzekeraars op 3 juni a.s. (op ADSB en 10.1.c na hebben alle kredietverzekeraars hun goedkeuring reeds gegeven).

## Gevraagd besluit

Uw instemming met het in verzekering nemen van deze (projectfinancierings-) transactie t.w.v. 10.1.c, op basis van een positief advies van DIO.

Deze transactie wordt parallel met een positief ambtelijk advies van FIN ter goedkeuring aan Stas Fin Vijlbrief voorgelegd.

## Kern/samenvatting

Atradius DSB heeft positief geadviseerd over projectfinanciering ter waarde van 10.1.c voor gasontwikkeling in Mozambique (totale financieringssom van het door Total geleide project 10.1.c). Door dekking vanuit ADSB/NL Staat worden exportcontracten voor Nederlandse bedrijven ter waarde van 10.1.c in het project mogelijk gemaakt.

DIO en het ministerie van Financiën hebben de voorlegging getoetst. Op basis van uw beleidsverantwoordelijkheid voor de ekv, komt DIO tot een positief advies omdat:

- De financiële risico's als aanvaardbaar zijn beoordeeld door ADSB en MinFin.
- ADSB een zorgvuldige IMVO-beoordeling heeft uitgevoerd en aannemelijk heeft gemaakt dat aan de internationale IMVO standaarden voor de ekv wordt voldaan en risico's voldoende worden gemitigeerd.
- Ekv-dekking van fossiele projecten in lijn is met kabinetsbeleid (ref. de financieringsbrief).

Wat betreft risico's en politieke aandachtspunten:

**Datum**

29-05-2020

**Onze Referentie**

Min-BuZa.2020.5274-35

- De veiligheidssituatie buiten de projectomgeving in de regio Cabo Delgado is zorgwekkend en verslechtert. 10.2.a [redacted] Het betrokken bedrijfsleven beoordeelt evenwel deze veiligheidsrisico's als aanvaardbaar mede dankzij uitvoerige veiligheidsmaatregelen op en rondom de projectlocatie o.l.v. Total en de Mozambikaanse overheid.
- 10.2.g [redacted] De veiligheidssituatie in Cabo Delgado, alsmede de sociaal-economische ontwikkeling van de regio en de manier waarop de gasbaten terecht zullen komen bij de lokale bevolking, is onderwerp van de dialoog tussen de internationale gemeenschap en de Mozambikaanse overheid.
- 10.2.g [redacted]

*Advies/politiek afwegingskader:*

- Het project biedt grote kansen voor het NL-bedrijfsleven door op internationaal maatschappelijk verantwoorde wijze betrokken te zijn bij de bouw van het project, in samenwerking met bedrijven uit andere landen. Het project voorziet in een wens van de Mozambikaanse regering de gasvelden te exploiteren en biedt enorme ontwikkelingskansen voor Mozambique en Cabo Delgado, mits goed gemanaged door de Mozambikaanse overheid en de betrokken partijen.
- Hier kleven wel risico's aan vanwege de zwakke overheids capaciteit en de gebrekkige aandacht voor Cabo Delgado tot op heden van diezelfde overheid. De ambassade en DAF wijzen daarnaast op de grote veiligheidsrisico's in het gebied, die afgelopen maanden in hoog tempo toenemen, en die ook negatieve impact kunnen hebben op de mogelijkheden van inclusieve ontwikkeling van de regio. Tevens zijn er berichten over hardhandig optreden en mensenrechtenschendingen door het Mozambikaanse leger en politie in de regio. Het project zelf neemt forse maatregelen om de veiligheid van de projectlocatie en de omgeving te waarborgen en het project te doen slagen en heeft hier zelf (net als de Mozambikaanse overheid) groot (economisch) belang bij. Voorts wijst IGG vanwege de veiligheidssituatie en de onder druk staande olie/gasprijzen op het risico van *stranded assets*.
- Indien Nederland besluit het project niet te verzekeren zal het project, naar verwachting met minder aandeel (export) van Nederlandse bedrijven, gewoon doorgang vinden. Op ADSB en 10.1.c [redacted] na hebben alle exportkredietverzekeraars ingestemd met het voorstel.

## Toelichting

**Datum**  
29-05-2020

**Onze Referentie**  
Min-BuZa.2020.5274-35

### Algemeen

- Voor de kust van Mozambique, in de noordelijke provincie Cabo Delgado, is tussen 2005 en 2010 op grote schaal gas ontdekt. Mozambique is vanuit het niets op de 15e plaats gekomen van de landen met de grootste voorraad bewezen gasreserves in de wereld. De overheid van Mozambique wil de komende jaren verschillende gasvelden tot ontwikkeling brengen, waarmee het land op termijn in de top drie van wereldwijde LNG exporteurs komt.
- Het project kan een game-changer worden voor Mozambique. Het levert veel werkgelegenheid (directe banen: 15.000, indirect een veelvoud), (sociale) investeringen in bedrijvigheid en lokale gemeenschappen, verbetering van de infrastructuur en (op termijn) veel belastinginkomsten uit de verkoop van het gas op (10.1.c). Een gigantisch bedrag in verhouding tot het huidige Mozambikaanse BBP van 14 miljard.
- De overheid van Mozambique heeft de exploitatierechten (concessies) toebedeeld aan een consortium onder leiding van het Franse Total S.A. Het consortium bestaat, naast Total, (10.1.c) en een aantal Aziatische olie- en gasmaatschappijen.
- De totale exploitatiekosten van het LNG project, onder aanvoering van het Franse Total, bedragen (10.1.c) en worden voor (10.1.c) gefinancierd door leningen van internationale banken en kredietverzekeraars (uit VS, UK, Italië, Japan, Thailand, Zuid-Afrika en NL). Op ADSB en (10.1.c) na hebben alle exportkredietverzekeraars ingestemd.
- Ook de African Development Bank verstrekt een lening van USD 400 mln aan het project. Het Mozambique LNG project is de grootste Project Financiering ooit op het Afrikaanse continent.
- Het door ADSB te verzekeren deel betreft het Nederlandse deel, waarbij vooral Van Oord en (10.1.c) betrokken zijn. De totale contractwaarde voor deze Nederlandse exporteurs bedraagt (10.1.c). De ekv dekking op het financieringsdeel bedraagt (10.1.c).
- Op basis van de Nederlandse betrokkenheid (exportcontracten van Van Oord, (10.1.c)) is ADSB/Staat door het consortium gevraagd deel te nemen in de projectfinanciering door (10.1.c) via de ekv te verzekeren. Daarnaast zijn er nog 8 buitenlandse kredietverzekeraars betrokken (10.1.c), waarmee het leeuwendeel van de benodigde financiering wordt verzekerd.
- Op imvo gebied voldoet het project volgens ADSB aan nationale (Moz) wet- en regelgeving en internationale IMVO-standaarden en worden er voldoende mitigerende maatregelen genomen, vooral op het gebied van biodiversiteit en herhuisvesting. DIO is van mening dat ADSB dit zorgvuldig onderbouwt en voldoende aannemelijk heeft gemaakt.
- Het kabinetsbeleid staat ekv-dekking voor fossiele transacties toe (financieringsbrief 2019) en zal er, ondanks deze grote fossiele transactie, op gericht blijven om meer groene projecten in verzekering te nemen (ref recent memo (met kenmerk Min-BuZa.2020.4763-8) waarin u bent

geïnformeerd over twee grote groene Ekv transacties (windmolenpark Taiwan en Green Shipping Fund).

- Het grootste risico voor het project is de verslechterende veiligheidssituatie door een toename van gewelddadige incidenten die sinds 2017 plaatsvinden in de provincie Cabo Delgado. U ontving hierover onlangs een separaat memo (Min-BuZa.2020.5242-15.) Over de situatie in Cabo Delgado zijn Kamervragen gesteld en een verzoek om een Kamerbrief is ingediend door de commissie BHOS.
- Het project zelf, onder leiding van Total, kan deze risico's op onveiligheid grotendeels mitigeren door het nemen van strenge(re) veiligheidsmaatregelen, bijvoorbeeld door het aanleggen van een airstrip op de projectlocatie ten behoeve van de logistiek en de beveiliging binnen en rondom het projectgebied (in de communities en aanvoerwegen) op te schroeven. Iets waar de Mozambikaanse overheid door inzet van 500-850 extra soldaten ook gehoor aan heeft gegeven (als onderdeel van een MoU tussen GoM en het project). Het is momenteel echter niet te voorspellen hoe de veiligheidssituatie zich verder zal ontwikkelen.
- Van Oord heeft aangegeven dat zij op basis van de huidige veiligheidssituatie geen onoverkomelijke problemen zien om het contract uit te voeren, maar dat de situatie nauwlettend in de gaten zal moeten worden gehouden. **10.1.c**

De eerste maanden van het project staan vooral in het teken van engineering, aanbestedingen en andere werkzaamheden die op afstand worden uitgevoerd. Binnen het project is rekening gehouden met vertraging in de bouw mocht deze ontstaan, bijv. als gevolg van een veranderende veiligheidssituatie, de huidige COVID-crisis of weersomstandigheden.

- **10.2.g**

Hieronder geven we extra informatie over de belangrijkste elementen die een rol spelen in de risicobeoordeling respectievelijk de veiligheidssituatie, financiële - en invo-aspecten van het project.

#### *Veiligheidsaspecten*

- U bent op 22 mei jl. (memo met kenmerk Min-BuZa.2020.5242-15) door DAF geïnformeerd over de toename van gewelddadig extremisme in de noordelijke Mozambikaanse provincie Cabo Delgado.
- Hoewel het projectgebied vooralsnog niet een doel lijkt te zijn van de aanvallen (tot nu toe worden overheidsinstellingen en woongebieden aangevallen) zijn er twee incidenten bekend waarbij het project direct geraakt is. Het eerste incident betrof een door de opstandelingen aangevallen konvooi **10.2.g** (NB: Total heeft het project later **10.2.g** overgenomen). Er vielen drie dodelijke slachtoffers. Het bleek dat het konvooi per toeval onderdeel werd van een aanval die op een ander doel gericht was. Er was dus geen sprake van een gerichte aanval. Werkzaamheden werden enkele maanden stil gelegd en een veiligheidsstrategie werd opgesteld. Bij het tweede incident, in maart 2020, werden twee schepen van Total voor de kust van Mocimboa da

**Datum**

29-05-2020

**Onze Referentie**

Min-BuZa.2020.5274-35



Praia geplunderd en later weer vrijgegeven. 10.2.a

**Datum**

29-05-2020

**Onze Referentie**

Min-BuZa.2020.5274-35

- In maart wisten de opstandelingen op gewelddadige wijze tijdelijk de steden Mocimboa da Praia en Quissanga te bezetten. Mocimboa da Praia ligt op ca 60 km van het project. De Mozambikaanse nationale politie en strijdkrachten waren niet in staat de bezetting te beëindigen.
- Sinds de aanscherping van extra veiligheidsmaatregelen is het project gevrijwaard gebleven van aanvallen. 10.2.g

[Redacted text block]

Dit zal de blootstelling aan veiligheidsrisico's van het project sterk verminderen.

- Het kan niet worden uitgesloten dat het project op termijn doelwit zal worden van de opstandelingen. 10.2.a

[Redacted text block]

. Het is echter te verwachten dat het project in staat zal zijn de veiligheid te waarborgen.

- 10.2.g [Redacted text block]

- 10.2.g [Redacted text block]
- 10.2.a [Redacted text block]

Het project bij monde van Total geeft hierop aan dat er met de Mozambikaanse overheid onder het MoU afspraken zijn gemaakt over goed gedrag door beveiligers/militairen en dat, daar waar sprake is van mensenrechtenschendingen er door het project publiekelijk over gerapporteerd zal worden. Op deze wijze wordt getracht positieve invloed op de situatie uit te oefenen.

#### *Financiële aspecten ekv dekking*

- Ambtelijk BZ (DIO) en Financiën kunnen zich vinden in de financiële risico-analyse van ADSB. 10.2.g

- 10.1.c [Redacted text block]

- **10.1.c** [redacted] (met name Total is een zeer kredietwaardige partij). **10.1.c** [redacted]
- Nadat het project operationeel is, is het ekv-risico (dat de gedekte lening niet wordt terugbetaald) afhankelijk van de verkoop/opbrengst van het LNG. Dit is in belangrijke mate zeker gesteld door langjarige afnamecontracten van gerenommeerde en kredietwaardige (internationale) partijen in Europa en Azië die hun betalingen zullen verrichten. **10.1.c** [redacted] waardoor er geen transfer-, conversie- en moratoriumrisico Mozambique ontstaat.
- **10.2.g** [redacted]
- De financiële verplichtingen en inkomsten van het LNG project zijn ge-externaliseerd waardoor het ekv risico niet wordt blootgesteld aan de zwakke macro-economische situatie in Mozambique. Dit zorgt financieel voor een robuuste business case. Er ontstaat ook geen extra schuldenlast voor Mozambique, gezien dat alle investeringen worden gedaan door het consortium.

**Datum**

29-05-2020

**Onze Referentie**

Min-BuZa.2020.5274-35

#### *IMVO-aspecten*

- De IMVO beoordeling door ADSB laat zien dat de belangrijkste milieu- en sociale risico's voor het project liggen op het terrein van biodiversiteit, water- en bodemkwaliteit en herhuisvesting van circa 700 families. De gevolgen van deze risico's, vastgesteld op basis van de IFC Performance Standards, worden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van mitigerende maatregelen, op basis van nationale wet- en regelgeving en internationale standaarden.
- Herhuisvesting en de impact op het milieu zijn de voornaamste IMVO-risico's van het project. Het doel van het herhuisvestingplan is dat alle betrokken bewoners erop vooruitgaan. Dit betreft herhuisvesting en voorzieningen aan de ene kant en baanperspectieven aan de andere kant. De milieueffecten op de biodiversiteit, het water, de waterbodem en het geluid worden zoveel mogelijk beperkt door maatregelen op basis van de laatste stand der techniek: 1) het baggeren met de nieuwste duurzame technologie en 2) verschillende managementplannen die erop zijn gericht het effect op het ecosysteem te beperken.
- De Nederlandse NGO Both Ends is samen met lokale zusterorganisaties nauw betrokken bij dit project en wijst o.a. op het belang van goede herhuisvesting, economische compensatie van de lokale bevolking en in zijn algemeenheid aandacht voor het betrekken en laten meeprofiteren van de arme bevolking in Cabo Delgado van dit project. Als resultaat zijn o.a. comités voor behoud van biodiversiteit en herhuisvesting opgericht.
- Door middel van het *Environmental en Social Action Plan* wordt door betrokken de partijen scherp gemonitord op de IMVO-aspecten en waar nodig bijgesteld gedurende de uitvoering van het project.